

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору број 10 ПАРА
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)
ADRESSE:
„Vjesnik“ Cetinje (Montenegro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА“
А ПРЕТИЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ
ОГЛАСИ СЕ НАПЛАЋУЈУ ПО ПОГОДБИ

Цетиње, 19. октобра

Арбанија је још једнако на дневном реду.

Европским дипломатским канцеларијама даје пуне руке посла. Неће га посвршавати ни за дуги низ година. Дипломати ће можда прије пронаћи камен мудрости него ријешити питање, које су сами, без стварне потребе, створили и без икаква оправдана разлога заплели.

Арбанија је мука данашње Европе првога ранга. Њена мука, а наше зло. Зло, на име, оваква, каква је од својих твораца избачена у свијет са задатком, не да се сопственом снагом развија и живи, што јој и ми искрено желимо, већ да се посредством тајних туђинских подбадања са стране претвара у сметњу мирном напредовању својих сусједа.

Због Арбаније Европа је допустила да се измијене и поруше у основи начела правде новог времена.

По међународном праву Арбанија је већ држава, истина још без свијех обиљежја државе, али ипак с правима члана међународне заједнице. У тој држави, коју је створила европска неслога и жеља за одржањем мира, кују се завјере противу мира и спокојства њених сусједа. Из ње се предузимају отворени напади на границе сусједних држава, с којима Арбанија, по жељи Европе, треба да живи у односима добра сусједства и мира. Сусједне државе бране се од тихих напада и ради њиховог онемогућавања предузимају оужане кораке за казну подстрекача. Савјест Европе сад се буну. Апелује се на човјекољубље нападнутих да буду благи у кажњавању. Траже од нападнутих да поштују земљиште нападача! Обраћају се нападнутима а не нападачу! Као да је крив нападнути. Позивају се у помоћ звани и незвани, да заштите Арбанију од „напасти“, која јој пријети од њених сусједа. Нико из круга чинилаца, који створише таква наопака схватања међународног права, није се узбунио противу неправде, коју трпе нападнути од организованих арнаутских упада. За љубав Арбаније и Арбанаса погажени су сви обзирни међународне учтивости и начела правде у односима међу државама и народима. Арбанији сва права, њеним сусједима само дужности. Тако што историја међународнога права није забиљежила.

Неприродна творевина, па изврнути и појмови, који јој служе, и наопаки путеви, којима треба да иде у својем развићу. Арбанија је неприродна творевина данашње тешке и замршене опште политичке ситуације у Европи. Њу је образовао страх од већег зла. Њу је изнијела на површину неподобност за правилно рјешавање међународних питања. У питању Арбаније моћна Европа под самом собом

копа темеље мира и задовољства.

Без ове је бриге лако могла бити. Није јој било потребно ово ново буре барута у које ће првом несрећном приликом испод крова твораца Арбаније улетјети варница. Опасност од тога пожара је стална. Она је доказ тромости и небрижности онијех, који се играју са тијем опасним барутом. Нама је та опасност најближа. Нас се у првом реду и највише тиче. Зато се против ње свијема силама боримо, да је за времена отклонимо. Ми још никако не налазимо, да је питање Арбаније свршено, најмање правично и правилно ријешено. Ко год буде хтио, да се то питање у интересу општег мира час прије консолидује, у нама ће првима имати потпору. Али нама се не чини, да је афера с ултиматумом угасила политичку ватру због Арбаније. Ултиматум је у ту ватру улио уље, што веома жалимо, јер искрено желимо, да с те стране будемо једном лишени невоља, а Европа брига.

Грчка и Италија

— Јужно-арбанашко питање —

Г. Дем. Какламанос, грчки посланик на Квириналу, написао је један занимљив чланак о спору Грчке и Италије поводом ријешења јужно-арбанашког питања.

Рад који је на савјетском мјесту започела јужно-арбанашка погранична комисија и дубока узручаност епирског становништва — пише Г. Какламанос — јасно и несумњиво доказује сву важност и тежину епирског питања. Грчка тражи за себе у тој покрајини коју су њених трупе прије толико мјесеци посјеле, цијело подручје јанинског и превеског санџака, већи дио санџака Аргирокастра, затим у коричком санџаку корички и колонијски округ и половину округа Старово.

Спор се води око округа Корице и Аргирокастра. Корица је жариште грчке културе и та варош је од самог почетка показала да неће ништа да зна о каквом присаједињењу Арбанији. Она неће да над њом завлада једна културно нижа раса. Корица је Атина Епира. Од 25.000 становника, 20.000 су пунокрвни Грци. Муслимани живе с њима у најљепшем складу. Корички Грци су претежном већином трговци који су се, пошто су обично у Египту стекли богатство, трајно настанили у отаџбини. Грчки карактер ове лијепе и економски напредне вароши морао је одмах пасти у очи међународној комисији. Зар би могло да буде другачије? У грчке школе у тој вароши иде сада 2130 ђака, готово десет процената целокупног становништва. Једину арбанашку школу посјећује једва тридесет ђака, док око 100 дјевојчица иду у једну американску школу у којој се учи и арбанашки. Добротворни заводи су искључиво грчки. Таква је, дакле, варош за коју хоће да тврде да је колијевка арбанашке културе. Ако се, даље, промисли да та варош живи у економском саобраћају само са источним тржиштима и са Солуном, мора се признати да њезино увлачење у Арбанију значи исто што и потпуна пропаст. Зна се да је судбина те вароши већ у напријед за комисију потпуно одлучена, али Грци се вазда сјећају пословице: Нема права против права.

Комисија се о грчкој суштини вароши увјерила својим очима; она је била сведок величанствене манифестације са којом је становништво утврдило своје национално осјећање и непоколебиву одлуку да неће да трпи ни под коју цијену неправду коју хоће да му учине из произвољних политичких разлога. Ја сам увјерен да ће ипак, ако не сви, а оно бар неколико чланова комисије, на темељу онога што су видјели и чули, подстаћи своје владе да одустану од своје одлуке, по принципу: сваком своје.

Што се тиче Аргирокастра, треба ли

истинати опште познату ствар да се та варош, између свих епирских градова, најчешће опирала да њом завлада Али паша. У Хановим арбанашким студијама то је неопобитно доказано. Филипсен један од најновијих албанолога, примјећује да Грци из Аргирокастра сматрају арнаутски за варварски језик и негрчко становништво мора да се служи грчким као саобраћајним језиком. У ствари, грчки официри су са немалим дивљењем констатовали да се у околини Аргирокастра говори чистији грчки језик него у околини Атине. По статистици екуменског патријархата, у санџаку Аргирокастро живи 97964 Грка и 54421 муслиман. Статистика Аматорна Вирџилиа набројала је у вароши и околици 50 грчких школа са 1916 ђака. Грчки карактер ових крајева још је уочљивији у делвинској кази гдје је, по посљедњој отоманској статистици од 1908. од 21836 душа било 12231 Грка и, осим Муслимана, само 4155 Арнаута. Грци су имали овдје, по Аматорну, 24 школе и са 1063 ђака. Кад би у осталом земља била претежно арбанашка тада би Арнаути били у вријеме рата поштедили делвински округ. Мјесто тога су они попалили више од 60 села и поклали становнике који се нијесу могли брзо спасити у јужни Епир и у Грчку.

Послије аустриског ултиматума

Успјех ултиматума

Биоградска полуслужбена „Самоуправа“ пише:

Неки аустријски листови наводе, како је ултиматум, који је сушта пренагљеност по оцјени штампе скоро цијеле Јевропе, вратио престиж Аустро-Угарске у Биограду. Допустиће нам се да посумњамо у тачност те оцјене. У сваком случају, задобивање престижа путем ултиматума, морала би бити специјалност аустро-угарске дипломатије. Међу тим, можемо поуздано увјерити бечкога колегу, да је тај корак оставио дубок утисак у Србији...

Путници ради, морамо рећи, да и у Бечу има листова, чија се оцјена о поменутом кораку аустро-угарске дипломатије поклапа са оцјеном осталих јевропских листова, и који логичније гледају на пошљедице тога корака. Што се нас тиче, ми морамо само жалити што је, једном непотребном пренагљеношћу, задат осјетан удар једној струји, која је отворала врло лијепе изгледе за будућност аустро-српских односа. Апсурдно би било тврдити, да та пренагљеност може остати без реперкусије на расположење у Србији, по коме је требала да се укаже сва потребна пажња свакодневним, реалним интересима двију земаља. Надајмо се ипак, да ће вријеме излјечити и ту погрешку и отворити мах за јачу одмјереност и расудљивост у односима међу двијема земаљама, које најважнији интереси њихови упућују на паметне и корисне споразуме...

Клемансо против политике Тројног Споразума

Из Париза јављају:

Овдашња штампа замјера дипломатији Тројног Споразума, што непрестано попушта Аустро-угарској, односно Тројном Савезу. Клемансо вели у листу „Ом Либр“: „Тројни Споразум не може вјечито попуштати, зато би требало још сада предвидјети и спремити момент, када се неће морати да поклони пред сабљом — Њемачке“.

Стање још озбиљно

Ма да је Србија повукла своју војску из Арбаније и тијем одго-

што се тиче сукоба у хришћанском селу Борову, не би било ничега да нијесу извјесна господа, против народних обичаја, силом улазила у куће да испитују жене. Енглески предсједник комисије нашао је да је узбуђеност народа ради овога оправдана, и извинио се код старијих људи у селу.

У осталом, не да се разумјети зашто се придаје толика важност што у једној или другој кући ова или она жена или који чобанин говори једним другим језиком. Етнографски карактер једне земље не доказује се по појединачним појавама, већ по колективној свијести и по вољи становништва да припадају једној извјесној националној политичкој целини. Модерна наука о државном праву не дозвољава да се у то сумња. Као што и породица, тако и држава пропада ако не ужива љубав својих чланова. Епирски народ је најодлучније показао у свечаним манифестацијама своју одвратност према присаједињењу Арбанији. Његово национално осјећање и његова културна потреба немају са Арбанијом никаквих додирних тачака. Ако велике силе хоће да зајамче мир у овом дијелу Балкана, треба да се чувају одлука које се противе природним осјећајима народа, остављајући му што му по праву припада.

ворила захтјеву сусједне монархије, замршени политички положај, створен упадима Арнаута и аустријским ултиматумом, још једнако је нејасан и озбиљан.

Са те стране ни далековиди дипломати какве Велике Силе не могу тачно рећи шта носи дан, шта ноћ. Арбанија је јабука зависти, суревњивости и раздора најприје међу савезницама Аустријом и Италијом.

Арбанија је и на даље сметња мирном развијању Црне Горе, Србије и Грчке.

Арбанија је непрестано опасна по европски мир.

Наше и србијанске трупе повукоше се са земљишта аутономне Арбаније, и сад треба чекати како ће се тамо догађаји развити.

У јужној Арбанији, којој Европа још није одредила границе, букти завада међу Грцима и Арнаутима. Италија се ставила на страну потоњих. Грци су ускипјели гњевом противу Италије.

Амбасадорска Реунија

Штампа Тројног Споразума јавља, да ће се у Лондону опет отворити конференција посланика Великих Сила. Циљ је састанку, да се претресе држање Аустрије против Србије због Арбаније и да се нађе начин, како ће се створити јемства, да Арнаути више не чине упаде у земљиште Црне Горе и Србије.

Аустриске делегације

Аустриске делегације састају се 18. новембра по новом календару у Бечу. У њима ће се расправљати питања спољашње политике. Састанак делегација с нестрпљењем се очекује, да се види како ће гроф Берхтолд бранити своју политику послје Букурешког Мира.

Поводом састанка делегација бечка „Н. Сл. Преса“ пише:

Како ће свијет изгледати 18. новембра, тешко је предсказати с обзиром на непрестану узнемиреност. Балкански мир је нешто непоуздано. Раг је до душе престао, али немири трају. Час одовуда, час одонуда долазе вјести о немирима и нередима. Добар познавалац Балкана каква је аустријски посланик у Цариграду Палавићини рекао је да је положај на Балкану још једнако озбиљан и да непредвидљиви случајеви могу донијети нову опасност. Посланик каже, да на Балкану национална питања нијесу ријешена, већ

још више заплетена (?). Букурешки Мир дао је свакој од балканских држава велике националне мањине, и притисак на ове може изазвати нове заплете.

Толико г. посланик.
Жао нам је што не дијелимо његов песимизам што се тиче стања на Балкану и устанка „потштетних“ националних мањина. Кад бисмо били увјерени, да се иза тога песимизма не крију и скривене тајне жеље, да се на Балкану не дође до мира, ми се на та пророчанства аустријског дипломате не би ни осврнули.

Истина је, да је на Балкану стање још ровито. Али то је пошљедица једног великог рата и с њиме везаних промјена, које су разрушиле труле основе напредне владавине. Балканске националне мањине остаће на миру, буду ли им извјесни непријатељи дали мира да се развијају. Са Балкана неће пријетити никаква узбуна, ако се у Арбанију не буде тајно увозило оружје и ако се бугарским комитацијама не буду давала средства за прављење нерета. Па и буде ли на Балкану опет немира, узрок неће бити у незадовољству тобоже потштетних националних мањина, већ у тајним утицајима са добро нам познате стране, која највећи свој неуспјех гледа у утврђивању одредаба Букурешког Мира.

Књаз Арбаније

Са задовољством јављају бечки полуслужбени листови, да је принц од Вида примио понуду, да буде Књаз Арбаније.

Нови Књаз тражио је извршење три услова прије но што засједне на вулкански пријесто анархистичне Арбаније.

Први је, да му Аустрија и Италија зајемче цивилисту, па и у ономе случају, ако би морао Арбанију напустити.

Други је, да се прије његова доласка у Арбанију из исте повуку стране трупе.

Трећи је, да у управљању земљом има одријешене руке.

За први услов дан му је већ писмени пристанак. Други је већ извршен, а трећи — то ће се видјети, кад Арбанија у истини буде потпуно независна од својих заштитница.

Са новог Балкана

Пошљедице ултиматума. Новосадски „Браник“ пише:

„Бечки политички фактори у својој акцији против Србије и Црне Горе ослободили су се на то, да обадвије групе европских велесила хоће пошто по то да одрже мир и да избегну велику опасност европског рата. Према томе могла је аустро-угарска монархија пријетити ратом и Црној Гори и Србији, па дијелити шамаре и десно и лијево члановима Тројног Споразума. То је тако било са Скадром, са Бугарском, па сада са Арбани-

јом погледом на најновији осмодневни ултиматум Србији.

Али је врло значајно при тој акцији монархије, да баш њезини савезници нијесу показали воље да подупиру нашу политику. Монархија при жељи ревизије букурешког мира остала је усамљена. И Њемачка и Италија одлучно су одбиле ревизију, па чак и честитале у Букурешту.

Политика која се данас води у Бечу, сасвијем је противна и вољи становништва монархије и интересима монархије. Србија, кад је пристала да повуче своје трупе из Арбаније, није то чинила ушљед осмодневног ултиматума Беча, него баш ушљед савјета Тројног Споразума. Изгледа, као да је речено Србији: ово ће бити пошљедњи шамар Тројном Споразуму, а ми ћемо се побринути да се више не аранжира против Србије, што се аранжирало са упадом Арнаута у Србију.

За Србију је неизмјерна добит, што су у Бечу учинили ту неспретност, да Србији пошљу осмодневни ултиматум. Јавна гласила у Француској, Русији и Енглеској ужасно су огорчена, да је аустро-угарска монархија себи присвојила пошту и погледу Арбаније, који смије припадати само свима велесилама“.

Нов одбранбени балкански савез. Цариградски лист „Тасфир и Ефкијар“ јавља, како је грчки министар-предсједник Веницелос изјавио сараднику тога листа, који је путовао из Атине на Крит, ово: Када се закључи мир између Турске и Грчке, Грчка ће закључити одбранбени савез са Србијом, Румунијом и Црном Гором, у који ћемо позвати да уђе и Турска. Ну Турска се претходно мора обвезати, да ће се залагати за одбрану европских посједла својих нових савезника. Када се закључи грчко-турски мир, ја ћу одмах отићи у Цариград, да се разговарам са турским државницима. Увјерен сам, да ће коначно бити ријешена питања, која дају повода неспоразумима.

Други балкански савез. Петроградски листови јављају, да се ради на образовању још једног новог балканског савеза. У Бечу и Берлину се баве мишљу, да се створи савез, у којему би биле Бугарска, Румунија (?), Турска и Албанија. То би дакле био савез против Србије, Црне Горе и Грчке. Сарадници петроградских листова питали су бугарског посланика у Петрограду, генерала Ратка Димитријева, да ли су истините оне вијести о том другом савезу, који би имао да послужи Тројном Савезу. Димитријев је одговорио, да су те вијести преране, јер Бугарска, којој треба доста времена и истрајна рада, да се опорави од недаћа и неизвјесности, засада неће улазити ни у каква савез (А са Турском је већ склопила). Димитријев је признао, да у Бугарској јако нагињу Албанији, јер и једна и друга имају још обрачунавања са Србијом. — Није искључено, да ће бечке дипломате успјети, да створе турско-бугарско-албански савез, али је искључено, да у тај савез уђе и Румунија, коју интереси везују за Србију и Грчку.

Сазонов о својем путу

Руски министар иностраних дјела Сазонов дао је о свом путу у Париз и Берлин ову изјаву:

„Гео бих навести много конкретних примјера, које сам као учесник и очевидца видио, али о томе други пут. Сада ћу само толико рећи: патриотска је дужност надлежних, да ону младу установу што боље развију, прошире и унаприједи, јер нашој нацији предстоје у будућности и даље свето дужности.....“

Наша храбра бригада, на челу са својим командантом, генералом Вешовићем, већ од пола поћи путује. Густо редови војника поштедано се пењу уз сурмена брда гористасног Зететина. После првог батаљона иде митраљешко одељење, извиђачи и брдска бригада артиљерија, па за тим редом остали батаљони по четима. За сваком четом гони се четна комора, а за сваком батаљоном баталјонска. Све је на свом мјесту, уредно и спремно. Корача се тихо, одважно, смјело и са пуним поуздањем у побједу. Војници су весели и расположени. Теретају међу собом и шале се са коморицама — старцима и дјечацима — задркујући их. Највећа их занима питање: хоће ли доћи до рата или не? Живу дискутују о томе питању, износили при тој разни комбинације.

— Вала, ако они наши главари не хтјену заратити са Турцима, ми их, војници, нећемо дуго ни молити, но ћемо сами ударити на њега — вели један војник.

— Оћемо, бојја ти вјера, па пукло куд пукло, јер се овако више не може — рече други, на што миозина њих, као у један глас, прихватише:

Мој пут у Париз и Берлин није имао неко нарочито обиљежје. За то није било стварних политичких разлога. Мој боравак у Француској пружио ми је прилику да посјетим пријестоницу те земље и да се разговорим са француским државницима. Разговор, који сам имао са министром предсједником и министром иностр. дјела, дао ми је прилику, да са осјећајима живог задовољства потврдим пуну сагласност у обостраним погледима. Измјена мисли, коју сам учинио у Паризу, поново је доказала да постоји између Русије и Француске хармонија, која битно обиљежава наше односе.

Враћајући се кући преко Њемачке, користио сам се приликом, да посјетим Берлин и видим њемачке државнике. На мојем састанку са канцеларом Бетманом Холвегом дотакнут је општи положај у Европи као и разна друга питања. Разговор са државним канцеларом учинио је на мене веома пријатан утисак и дао ми је доказ, да њемачка политика тежи истом циљу као и руска, наиме одржању европског и балканског мира, као и чувању територијалног постојећег стања у азијским посједима Турске.

Разговор вођен у Берлину доносио је сагласност између Русије и Њемачке у погледу на реформе у Јерменији.

Што се тиче положаја на Балкану, Сазонов је рекао, да се нада да ће нестати жалосног раздора међу балканским државама, које ће схватити важност међусобних пријатељских односа.

Сазонов на крају вели, да Лондонска Конференција још није свршила свој задатак, јер непрестано се појављују нова питања за ријешење.

Дневник

Парастос Владици Раду. Поводом дана смрти Митрополита Петра II (Владике Рада) данас је у манастирској цркви био свечани парастос за покој душе великог поклојника. На парастосу је био присутан Његово Величанство Краљ.

Министарске сједнице. У канцеларији Министарског Савјета одржано је потоњих дана више министарских сједница, на којима су претресани важни државни послови, особито финансиска питања.

Захвалност Пећанаца. Годишњица ослобођења прослављена је

— Оћемо..... оћемо.....

Овану и 26. септембар. Дан је туробан и мутан. Ситна јесења кпша нагло роси. Облаци магле, као влакна вуње, притисли хоризонт. С времена на вријеме духно планински повјетарац, те угодно расхлади зајачурена и знојана лица уморних војника. Кат-када моментно зафијуче сјевер, растјера маглу и моментално укаже романтичношћу околних висова. Мирис боровине и клокотање хладних планинских извора осјећа се на сваком кораку. Ма да је туробни јесењи дан, природа те осјеђава и кријени, јер су предјели, по којима се крећемо, романтични. Ту се човјек осјећа пријатно, те и лакше сноси физичке напоре.

На самој граници, у дивној боровој шуми, наређено је да се почине.

Требало се мало прихватити, јер ко зна шта ће доћи бити! Одмах се свако даде на посао: неко палаже огањ, неко сипече месо, неко гради ражњене, неко залаже, тек све иде једноставно и брзо као — што се каже — на машини. У гдјекога нађе се и по чашница добро шајве — зау не требало — да се „скасае уста“....

Ми извиђачи починусмо крај једног извора, и, по угледу на остале, похитасмо да чим прије сиромимо ручак. С нама су и наши официри — потпоручници: Вуксан Вешовић и Стеван Поповић, људи какви се само пожељети могу. По тек што бијасмо

на најсвечанији начин у Пећи. Том приликом Пећанци су похитали да телеграмом изјаве своју најдубљу оданост и благодарност Његовом Величанству Краљу Ослободиоцу. Његово Величанство Краљ Господар изволио је захвалити топлим и очинским ријечима својим драгим Пећанцима на њиховим изјавама оданости, захвалности и традиционалних симпатија.

Пећанци су се сјетили овом свечаном приликом Источног Одрета црногорске војске који је под командом бригадира-сердара г. Јанка Вукотића освојио и ослободио Пећ, да даду видљива знака своје благодарности. Изабрали су у свечаној сједници г. бригадира-сердара почасним грађанином Пећи. Г. Предсједник Министарског Савјета захвалио је дирљивим ријечима на њиховом поздраву и на почастима коју су му указали.

Лучин-дан. Поводом престављења блаженоупокојеног Митрополита и Господара Црне Горе Петра I. (Св. Петра Цетињског), јуче је у манастирској саборној цркви служена свечана архијерејска служба, на којој је присуствовао Његово Величанство Краљ са члановима Владе и великодостојницима. Црква је била пуна побожног народа.

† Патријарх Лукијан Богдановић. Нађено је мртво тијело Карловачког патријарха Лукијана Богдановића, који је прије мјесец и по несрећним случајем пао у провалију једне ријеке у Гаштајну и ту нашао смрт. Дуго је било тражено његово тијело, и тек прије пет дана избацила га је вода на површину. Комисија је утврдила да је нађени љеш патријарха Богдановића. Тијело ће бити пренесено у Карловце, гдје ће у сриједу бити свечано сахрањено.

Нова велеиздаја. У телеграму из Рима „Пти Паризијен“ има ово саопштење: „Према информацијама из Ријеке, аустро-угарска полиција открила је распрострањено удружење, чији су чланови већим дијелом студенти, а коме је био циљ да припрема образовање једне словенске државе под суверенитетом биоградске владе. Ово удружење простирало би се на Босну и Херцеговину, Далмацију, Ријеку, Хрватску, Крањску, Истру и Трст“.

Разумије се да ће и ово бити нова клевета, којој су извор и намјере добро познати.

Уређење пријестонице. За предсједника пријестонице општине по-

почели јести, долази ордонанс команданта бригаде, и, салутирајући пред официрима, саопшти им, да их зове командант. Официри се одмах дигоше и одоше. Није дуго потрајало, па се вратисше. Видимо е се враћају задовољни и расположени, па и ми осјећамо неко задовољство. Упрли поглед у њих, па чисто не динемо.

— Браћо, нека буде све спремно, јер ћемо се, у име Божије, кроз 5 минута, кренути у извиђање у иранцу Гребела — речекоше официри.

— Срећно, да Бог да! — повикасмо.

— Стога — наставља официр — уредите своје ствари. Торбице, кабанице и све друго оставићете код коморица. Собом узмите само пушке и довољно муниције.

Потпуно спремни и у фронту очекујемо команду за ползак. Војници из пјешадије, у малим групама, стали око нас и разговарају о нама.

— Лијепи мојци — вели један. — Видиш, како су сви zgodни и млади.

— Добра војска. — Богами су брате и бирали — одговара му друг, који до њега стојаше.

— Напријед, марш — командује официр. — Срећан пут, браћо — захори се око нас.

— Хвала! У здрављу да се видимо — одговорисмо им и кренусмо.....

стављен je г. Спасоје Пилетић. Ми се радујемо што је на чело управе пријестоничке општине стављена млада, образована и просвједена снага. У томе погледу учињене је корак унапријед, што се може поздравити искреним задовољством. Управа пријестоничке општине доста је дуго сматрана као нешто споредно и узредно, као синекура за задовољење појединих личности. А међутим њен је значај важан и њен задатак тежак. Од добре управе пријестоничке општине много зависи напредак пријестонице и с истијем подизање нашега угледа. Уређење наше пријестонице стављамо у исти ред са првим државним питањима. Овако како је до сад било ни дана даље не треба да остане. Пријестоница је наше огледало, које је страноме свијету најближе при руци, да у њем види сав дух напретка, којим дишемо. На ово важно питање, које је, ушљед проширења отаџбине, постало неодложно, ми ћемо се ускоро опет вратити и њиме се опширније позабавити.

Пријестоничке касапнице. Из редова грађанства често се појављују жалбе на пријестоничке касапнице, на рђаво месо и неподесан начин продаје истога. Месо је, тврди се у жалбама, од неко доба по квалитету испод сваке вриједности. Начин продаје тешко пада на терет сиротињем и средњем дијелу грађанства. Најприје бивају подмирени велики потрошачи, а за сиромашније што остане. Може се замислити, какав је квалитет тога остатка, кад се и велики потрошачи жалбе на рђаво месо. Надлежни би требали да нареду најстрожију контролу над нашим касапницама, које ће пазити тачно на ред и чистоћу и савјесно мотрити, да се не би продавало месо бодесне стоке, а исто тако да се забрани да се цијена месу одређује према личностима које купују. Санитетска власт би требала претходно озбиљно да прегледа стоку одређену за клање, како се не би клале којекакве црковине. А већ о чистоћи у самим касапницама не треба ни говорити! Ми ћемо се на ове невоље нашега грађанства чешће враћати, не би ли се једном надлежни постарали, да нашу пријестоницу уреде и у њој поправе најобичније услове живота.

Са прстена. Г. Радомир Орлински Кривокалић, пјесник, чиновник министарства просвјете и цркв. послова, вјерно се 22. септембра, а

вјенчаће се 10. новембра ове године са Г-цом Станицом, кћерком покојног Ника Попова Мартиновића. Честитамо.

Забавник

О радијуму. Послије природњачког и лекарког конгреса, који се недавно одржао у Бечу, живо се расправља у европској штампи о новом елементу — радијуму, његовим одликама, скупоћи, па творењу и т. д. Има болести које се могу излјечити само употребом радијума. Али радијум је ужасно скуп, тако да њега могу употребити за лијек само богаташи. Проучава се, међутим начин, како би се и сиромасима прибавио овај лијек. Тако је један хуманитарни Енглец, по имену Сир Ернест Касел, поконио једној болници по грама радијума под тим увјетом, да се њиме смије лијечити само сиротиња. Грам радијума стоји око пола милиона круна.

Звијери у штајерским Алпима. Већ је неколико биљежака било по новинама о појави опасних звијери на подножју штајерских Алпа. Већ неколико мјесеци изводи се ту, с времена на вријеме, прави покољ међу марвом и све су експедиције, које су трагале за овим звијерима, остале безуспјешне. Чак се не зна ни о каквој се врсти звијери овдје ради и како су оне у те крајеве досијеле. Најновији извјештаји међутим тврде, да се ради о једном лаву, трима вуцима и једној хијени. Држи се, да су те звијерке побјегле из неке менаџерије, која се у новембру прошле године налазила у мјесту недалеко од Граца. Неке одбјегле животиње те менаџерије ухваћене су и враћене власништву, а неким се, веле, заметнуо траг. То би имале бити ове, које проузрокују толику штету и страву сада, у свој околини. У Аустрији је због овога била читаво узбуна, а у Штајерској се развило тијем поводом суевјерје.

Слаби пород у Француској. Познато је, да становништво у Француској из године у годину опада. Ово може довести до веома озбиљних пошљедица. По најновијем попису има у Француској до 11 милиона брачних парова; од тих је 2 милиона уопште без дјете, 7 милиона има по једно, двоје, или — ређе — троје дјете, а тек остала 2 милиона имају више дјете. Један од узрока овог слабог порода је, свакако, и мали морал који влада у Француској.

О руској журналистици. Занимљива је статистика о развоју руске журналистике, од г. 1905., кад је Русија добила устав. Прије тога имала је Русија само 14 дневника, а послје устава искрсли су сивни такви листови, до 140 на броју. Данас има у европској Русији 370 дневника, а у азијској 32. У Сибирији долази један дневник на 291.000 становника, у Пољској на 277.000, у Кавказу на 278.000, у европској Русији на 241.000, а у Руском Туркестану на 167.000 становника.

Утјеха носоњима. У једној старој француској књизи о физиогномији, од год. 1818, нађено је ово: По величини носа може се вјероватно унапријед знати, колико ће ко живјети. Што већи чини нос, тим више изгледа за дуг живот. Ову своју тврдњу поткрепљује писан доказом

Путовали смо тако, мислим, читав сахат, али не примијетисмо никаквих трагова од непријатеља. Допиниши из једно брадиче, које на 2—3 километра лежи сјеверу Гребена, застајемо. Ту смо резеновали овако: пошто је Гребен, са западне стране, природно јака и релативно најважнија позиција за одбрану Гусвиња, то га је непријатељска војска заповјела. Пријећи дубодолну, која дотично брадиче раздваја од Гребена, значило би потражити сигурну смрт, а у свом послу ништа не усјети.

Међу тим врх од Греаена била је обавила густа магла, те га према томе није могуће било осмотрити. Ради тога налазили смо се у приличној забуни, а ову је потенцирала околност, што је војска за нама већ кренула била.

Ну, та забуна, благодарећи вјетру, пије дуго трајала, јер се је врх од Гребена, кроз неколико минута, могао кожомно видјети. На сажом врху, укочен као какво непомично друло, стојао је непријатељски стрижар са пушком о рамену размишљајући можда о величини Турке.....

Тачно на један сахат послје подне отпочела је немиљердна игра: грмљавина топova, клокотање явтраџеза и фјук пушчаних арпа.....

из птичјег живота. Птице, које имају велики кљун, папагаји на примјер, гавранови, соколи, јастребови и т. д. одишта дуго живе. На крају наводе се имена разних научника и других људи, који су били обдарени великим носом, а дочекали су дубоку старост.

Руска спомен-црква у Лајпцигу. У присуству великог књаза Тхирила освешћена је руска спомен-црква код Лајпцига, под којом су сахрањене кости руских бораца, палих прије 100 година у славној битци народа. Свечано освешћење ове цркве извршили су протојереји Шавелски, Јакшић и Маљцев, а пјевао је синодални хор из Петрограда, који је Нијемце изненадио. На великом вијенцу споменут је на њемачком језику саксонски краљ Фридрих Август. Послије литургије придиковао је протојереј Маљцев о значају битке код Лајпцига 1813 године. Цркву су градили радници из Русије, сељаци из московске и владимирске губерније, а чини одличан утисак и подсјећа на цркву у селу Коломенском. Иконостас су поклонили дошки Козаци, а израдио га је Хлебников. Иконе је израдио умјетник Пијановски. Свештеничке одежде поклонили је Љелинов, а израдиле су их руске госпође из Берлина и Лајпцига. Руска влада дала је за градњу 120.000, Руси су скупили 180.000 рубаља. У Лајпцигу је сакупљено 36.000 марака. Градња ове цркве стала је око 900.000 круна.

Од које се жене треба развести. По правилима једног јапанског филозофа треба се развести само од жене, која има једну од ових мана: 1. не поштује мужевљеве родитеље; 2. нема дјете; 3. неморална; 4. љубоморна; 5. болесна од какве онаке болести; 6. сувисне брбљива; 7. склона крађи. Али најглавније од свега овога је за жену да поштује мужевљеве родитеље, које треба да сматра као своје родитеље.

Да би жена била срећна она не смије бити љубоморна, мора да слуша све заповијести, мора много да ради, рано устане и доцкан лијече. Нарочито ове ствари не смије да заборава: не смије да носи хаљине јасне боје нити да се кити адиџарима и друго не смије да одлази код гатара.

Европске жене послушајте и ви ово па онда никако неће бити распуштеница.

Цепна марама. Сједио сам у кафани Барније у Ниши. Једна дама у углу кафеине платићне устаде са стола и забави своју цепну мараму на столу.

Прво је то примјетио Енглец, ладно погледав мараму. Тајта је.

Француз скочи као помаман, појури за дамом и рече: „Ја ћу с њом познанство направити“.

— Лудак, јури за женском, а мараму оставио на столу. Дајмо је келнеру нека је преда дами — рече Аустријанац.

— Не угаде Нијемци — ја ћу је предати полицији и тражити зато прописну награду.

Рус погледа у мараму савим безначајно и не рече ништа.

Румун слага да му је та дама сестра и моли да му се марама повјери и он ће је сестри предати.

— А, кад је то господинова сестра, савим природно је да се њему и да марама — рекоше сви.

Окретосмо се, претурисмо све, — марама нема.

Заклео бих се да сам својим очима видио кад је Грк мараму украо.

Претресосмо га од главе до пете и мараму не нађосмо.

У томе моменту извуче се полако и достојанствено на врата Јапанац.

Разне вијести

Монархистички покрет у Португалској. Ројалисти су покушали да пресијек телеграфске жице и да покваре жељезничке пруге у близини Лисабона, али је саобраћај убрзо успостављен на више мјеста. У Лисабону је ухвањено близу сто лица. Службени коминике потврђује да је, и ако дуже припреман, недавни монархистички покрет потпуно пронао и да у њему војска није учествовала.

„Патрија“ јавља да су монархистичким покретом управљала два комитета: војни и грађански. Намјеравали су, како вели тај лист, да прво побјегну све министре и више чиновнике па затим да револуционари у три колоне отпочну свој рад. Пугници који долазе из Португалије у Виго тврде, да се један артиљеријски пук побунио у Виани.

Аустријски буџет. Г. Енгел, заступник начелника министарства финансија, пошто је подио Рајхсрату буџет за првих шест мјесеци 1914. године, изложио је финансијску и економску ситуацију земље. Он је изјавио да буџет није најповољнији због пошљедних догађаја за вријеме којих су трговина и индустрија много препатиле, али се може очекивати да ће се у будуће економски положај поправити. На завршетку свога говора, г. Енгел је рекао: „Ми не треба да очајавамо и да

будемо песимисте, јер је наш економски организам добар. Ми ћемо успјети да доведемо у ред наше финансије економијом и повећањем прихода“.

Француске војне припреме. „Хавасова Агенција“ јавља, да је министар војни предложио предсједнику републике да се у свима корпусима француске (изузев три алгирска корпуса) уведу знања инспектора резерве и војних припрема. Ови инспектори ће управљати свима стрелачким друштвима и имаће дужност да воде надзор над мобилизацијом и образовањем резерве и надзором њене настане као и надзором и давањем импулса у настави напредних официрских школа. У ратном времену ови инспектори командоваће резервним дивизијама.

Српски официри у Француској. Француски министар војни г. Етијен, примио је ономад српског посланика у Паризу и српске официре који су отишли у Француску ради продужења својих студија у војним школама и трупи.

Французи и Мексико. Оклопна крстарица „Конде“ добила је налог да оде у мексиканске воде да у случају потребе заштити француске интересе.

Питање Бумулцине. Војни гувернер Цариграда и командант шестог корпуса Џемил-беј ишао је у Бумулцине и на траг се вратио. Тврди се да је циљ његова путовања био да склони становнике Бумулцине да приме аранжман са бугарском владом, који ће задовољити Муслимане. Изгледа да је у томе потпуно успио.

Путовање Цавид-беја. Цавид-беј отпутоваће у Европу, а тврди се да ће се задржати у Софији.

Турци и Французи. Избиле су тешкоће по преговорима о турско-француском споразуму. Те тешкоће нарочито постоје по питању жељезничком у Сирији, чија граница према тврђењу Портних кругова грдно ће нашкодити хејаској жељезничкој прузи. Исти кругови веле да је то питање још за вријеме амбасадора Констана изазвало спор, и да је још онда Француска добила накнаду да не гради паралелну пругу хејаској прузи. У сваком случају држи се да треба да преговори трају још неколико мјесеља па да се дође до потпуног споразума.

Бугари у Ксантију. Бугарске трупе заузеле су Ксанти.

Француски буџет. Буџет за 1914. годину надмашно је буџет 1914. године за више од осам стотина милиона. Министарство војно добиће више за 475 милиона по прошле године (203 милиона за црковне трошкове око рата у Мароку, 170 милиона на трошкове око трогодишње службе, 33 милиона је предвиђено на увећање официрских плата). Министарство марине добиће 48 милиона више по прошле године.

Тројни споразум и граница Арбаније. У добро обавијештеним круговима увјеравају да се Тројни Споразум спрема да учини кораке код бечке владе, те да се ова придружи његовом предлогу да све Велике Силе заједнички настоје да се Србији обезбиједи граница према Арбанији. Мисли се да ће се Берлин и Рим придружити без устезања и потпомоћи овај предлог у Бечу. Вјероватно ће предстваници Тројнога Споразума у Бечу и Риму у исто вријеме скренути пажњу на протестовање Црногораца и тражити, у интересу олакшања задатка Вилких Сила, да обје владе спријече у будуће одашиљање оружја у Арбанију.

У истим добро обавијештеним круговима налазе да је Србија својим одговором Великим Силама на ултиматум, спријечила Аустро-Угарској да изазове компликације.

Интерпелација у Рајхсрату. Социјално-демократски клуб је ријешило да интерпелише владу у Рајхсрату поводом ултиматума који је предат Србији и о политички грофа Берхтолда, коју странка сматра за штетну по интересе аустријских народа.

Енглеска и аустро-угарски ултиматум. У лондонским званичним круговима, као и међу дипломатима Тројног Споразума, влада срдња на Аустро-Угарску због њеног понашања према Србији у питању арбанашке границе. Сер Едвард Греј стоји чврсто на гледишту, да је Арбанија као држава заједнички створ свих великих сила, и да се сва арбанашка питања имају рјешавати заједнички од свих великих сила, и да по томе ниједна сила нема права да неком својом самосталном и од других сила независном акцијом, рјешава ма које било арбанашко питање.

Та изјава је још прије три дана учињена у енглеском министарству иностраних дјела аустро-угарском амбасадору грофу Мендорфу, кад је овај просто саопштио како је Аустро-Угарска позвала Србију да повуче војску са арбанашког земљишта. Говори се да је аустро-угарска дипломатија у Лондону, као и у Паризу, на примједбе које су јој противу акције Балплаца чињене, одговорила да

она живо жели да се заједничка акција свих великих сила односно Арбаније одржава и даље, али да Аустро-Угарска има и својих парочитих и важних интереса у Арбанији, које не може подвргавати рјешавању осталих сила.

Турско-бугарски савез. Полузванични „Жен Тирк“ категорички демантује вијест из Софије у којој се тврди да је закључен савез између Бугарске и Турске.

Аустро-угарске војне потребе. „Цајт“ јавља, да ће пред делегацијама бити тражено 8 милиона круна за подмирење нових потреба гарнизона у Босни и Херцеговини.

Есад паша. Арбанашка Кореспонденција доноси да је Есад-пашин сенат централне Арбаније издао прокламацију, у којој се понављају познате оптужбе противу привремене владе и изјављује се да главари народа централне Арбаније у име свих Арбанаса извјештавају Велике Силе да они немају никаквих сепаратистичких намера. Када буде у Арбанију дошао књаз, централна Арбанија указује му највећу вјерност и оданост и њено ће становништво похитати да се сједини са сјеверном и јужном Арбанијом у једну нераздјелјиву целину. Очекујући тај свечани дан, главари централне Арбаније и осталих дијелова земље поштоваће савјете међународне контролне комисије. Они се закљичу Европи да немају намере за стварање немира. Напротив, они хоће поновно успостављење мира и дају своју ријеч да ће у свима мјестима која су признала њихову владу, успоставити потпуни ред и мир.

Арбанашке оптужбе. Шефови арбанашких бјегунаца дебарског округа, који су се склонили у Елбасан, Тирану и Драч, обратили су се Великим Силама сљедећим телеграмом:

„Српска тиранија и свирепства изазвала су устанак становништва Доњег Дебра. Срби су ухапсили арбанашке вође вароши Горњег Дебра, одузели им сав новац који су код себе имали, отпочели са стријељанјем, и продрли у варош. Када су Малисори напали на Србе, тада су се српске трупе повукле у правцу Гостивара, и на тај начин је мухамеданско становништво из Дебра спасено од српског покоља. Када су се Срби опет скупили и свом својом војском поново кренули на Дебар, тада је све становништво напустило сву своју имовину и побјегло из вароши. Биједи, српска тиранија и насиља једини су узроци свима догађајима у Дебру. Пошаљу ли Велике Силе своју комисију на лице мјеста да испита ове догађаје, тада ће се увјерити, да су све ове оптужбе истините. Арбанасима није могуће даље овако живјети, и они не могу више као српски поданици подносити даља злостављања, те зато апелују на саучешће Великих Сила и цијелу цивилизовану Европу, и моле за заштиту 200.000 душа дебарског становништва које се у највећој биједи налази, и за ослобођење од Срба, с којима нас ништа не везује, ни историја, ни народност. Молимо правду и стварање таквих услова који би нам даљи живот омогућили. — Шикри Илијас-паша, са још шест других потписника“.

На ово Биоградски Пресбирио примјећује: Пуштамо ову депешу да се види, како се из Арбаније непрестано шаљу лажни гласови о нама и како се нама приписује оно, што сами Арбанаси чине. Пресбирио је све лажне гласове исправно у страниој штампи.

Карађорђево звоно. Румунска Агенција јавља из Букурешта: Професор Јорга поднио је румунској академији напис о Карађорђевој звону које је он дао цркви у Тополи, и које је нађено у рушевинама Богородичне цркве у Крајови. Г. Јорга предложио је да то звоно буде враћено Србији, у знак поштовања пријатељском народу и како би звук овог звона подсјећао на везе из прошлости румунско-српске и на заједничке наде у будућности. Предлог професора Јорге примљен је са одушевљеним пљескањем. Г. Свилокосић присуствовао је сједници.

Телеграфски извјештаји Србија и Арбанија

Београд, 17 октобра

Званична „Самоуправа“ у уводном чланку пише да се Арнаути оружани и у великим масама скупљају пред Призреном и Ђаковцом. Још се не зна који је сталан циљ тога скупљања, али ако Арнаути поново нападну исто земљиште у присуству међународне контролне комисије, онда ће Србија узети на се одговорност и радити по својим погледима, по захтјевима својих интереса и по своме достојанству.

Нико не може тражити од Србије да поново пристане на жртве. Они који бране Арбанију, треба да учине све потребно да препоруче Арнаутима поштовање мира. — Биоградски Пресбирио.

Избори у Италији

Рим, 17. октобра.

Познати су ови резултати о изборима за парламент од 508 избора: присталица министарства 237, радикала присталица министарства 52, уставних опозиционалаца 19, католика 27, републиканаца 11, званничних социјалиста 35, социјалиста реформиста 19, остало неодлучени избори. — Бечки Кор. Биро.

Руски консулат у Арбанији

Петроград, 17. октобра.

Министарство Иностраних Дјела предложило је у Думи хитан предлог закона о стварању руског генералног консулата у Арбанији. — Бечки Кор. Биро.

Аустро-угарски посланик

Беч, 18. октобра.

Цар је именовано грофа Отокара Чернина послаником у Букурешту. — Бечки Кор. Биро.

Бугарски зајам у Аустро-Угарској

Беч, 18. октобра.

Аустројска Банка одобрила је Бугарској у име зајма 30 милиона франка. — Бечки Кор. Биро.

Аустро-угарске војне реформе

Беч, 18. октобра.

Влада је предложила посланицима постепено повећање контингента рекрута заједничке војске, урачунавши десет домобранства биће 243.800 мјесто садашњих 212.500. — Бечки Кор. Биро.

Срби и Арбанаси

Београд, 18. октобра.

Опозована вијест које је објавила Арбанашка Кореспонденција о побожљивим злочествима и покољима које су починили Срби. Те вијести су лажне и тенденциозне. Уосталом међународна комисија моћи ће се доскора увјерити о противном, гдје ће се доказати исправност држања српских власти и гдје ће се видјети недјела Арнаута. — Биоградски Пресбирио.

Књижевност

Књижевни оглас. Књига „Поштанско-телеграфски и телефонски Упутник“ већ је штампана. Кроз кратко вријеме моћи ће се разашљати претплатницима, стога се уљудно моле сви заинтересовани да би извољели *одмах* послати спискове претплатника с новцем.

Књига износи седам штампаних табака, обичне осмине. Цијена је 1 перлер. Са званичне стране препоручена је као потребна и корисна, како за саобраћајни свијет тако и за поштанско-телеграфско особље. Претплату треба слати писцу, Перу Ђ. Шоћу, Цетиње.

Једна посјета код Владике Рада

Г. Андра Гаврилковић завршава у посљедњој свесци биоградског „Просвјетног Гласника“ занимљиве изводе из путописа И. И. Срежњевског по српским крајевима 1841. године. Срежњевски је том приликом посјетио и Црну Гору и забиљежио неколико интересантних утисака о Владици Раду. Наше читаоце ће без сумње занимати тај одломак из овог путописа.

Из Дубровника су Срежњевски и његов пратилац кренули 11. јула у шест сати изјутра. „Ја сам — пише Срежњевски — још спавао: пароброд је лупао точковима, вјетар Широко узбунио је море — али ја нијесам ничега чуо“. Отвореним су морем ишли три и по сахата па су онда ударили бокељским заливом. „Овуда је море све уже, горе су све више, али је покрај мора богато зеленило, а у зеленилу уз само море кућнице миле, веселе, док се изнад њих уздижу стрме скале. Стигоше у Котор, пред којим залив, окружен горама, личи на језеро. Изнад града види се Црна Гора тако, да би човек рекао да ће врат сломити подижући главу да

је догледа. Горе су дивље, стрме, величанствене и страшне. Ту су се нашли са Александром Владимировићем Чевкином, руским савјетником, који са аустројским чиновником обиљежава границу Црне Горе и Аустрије. „Сви на нас гледају — пише Срежњевски — и многи нам је Црногорац данас стиснуо руку, славећи Москве и Николу (цара). Данас је у Црногораца велики празник Петров Дан. Покојнога Владике Петра тијело је остало цијело, и они га славе као светитеља. Врло нам је жао што нијесмо успјели да већ данас будемо тамо“.

Као што се види, Срежњевски је билијезно датуме по новом календару док је пролазио и по српским крајевима, па су и у овим исписима они задржани.

Сјутра дан 12 јула, у пет часова изјутра, пођоше у Црну Гору. Јуче им је которска тврђава изгледала Бог зна како висока; сад су се за сахат они нашли далеко изнад ње, а которски им залив изгледа као право језерце; даље се погледу отвара сва Бока па онда море. Испевши се сасвим на гору, ишли су врхом све даље и даље до села Његуша, одакле је родом владика. Ту су скували себи каве, ишли су вина и јели колача, па су продужили пут. Са Црногорцима који су их проводили, говорили су често и много. Многи су их од Црногораца с неповјерењем питали ко су, али су, чувши да су Руси, сви одмах постајали весели и отворени. Срели су и једну литију; поп је наравно, обучен као и други Црногорци, само је поврх свега навукао одежду, иначе се на њему црвене опанци а блистају јатаган и пиштољ. Дошавши на Цетиње, понајприје су запазили турске главе понабијане на коље; и то им је непријатно било гледати. Било је четри сахата по подне; владика је спавао, те су они најприје отишли његову брату па онда секретару. „У том је и владика устао, нас су позвали, и можете замислити моје „изумленије“ када сам угледао владика Петра Петровића Његуша, — опет у црногорском одијелу, само са брадом! Гигантскога раста, врло лијепог, млад, говори руски, француски, њемачки и италијански, врло дружеван, у разговору уман и према нама вредно мио“. Помиње даље и владичин билијар у соби у којој су на зидовима слике цара Николе, Наполеона, Карађорђа и Бајрона. Заједно су вечерали, а по вечери разговарали и шетали. „Све шуми, пјева, довршује јучерашње светковање“.

Молили су владика за одобрење да два-три дана пропутују по његовој земљи, али их је он од тога одвратио. Помену је тегабу путовања на коме неће наћи угодности других до само гостопримство сиромаша који душом воле Русе, али је као главни разлог навео бојазан за њихово здравље: испарење је Скадарскога Блата — рече им — у ово доба и јако је штетно... То их је заплетило, и они су одмах одустали од намере, што је било по вољи и владичи. Мјесто тога путовања позвао их је да сви заједно сјутра путују — на траг у Котор. Срежњевски мишљаше да такво путовање може за њих бити и пријатније и корисније по десет дана друштва пута.

Сјутра дан рано, у пет изјутра, долази им перјаник и вели да их зове владика. Они отиду у цркву гдје је гроб владике Петра I, па онда оду господару-владичи гдје су пили каве, па појахали коње. Срежњевски и Прајс ради боље угодности добише мазге. Ипак је слабуњави Прајс ишао већином пјешимце. Од самога поласка па све до Котора пуцало се из пушката, а када су ударили поред цркве, звонила су звона. „Чудноват караван: напријед перјаници пјешке, за њима владика, аустројски капетан Оремовић, један од сердара, брат владичин, два-три сенатора — ко на коњу, ко на мазги, ко пјешимце — они, њихов проводник, слуге владичине — чудна смјеса“. Срежњевски на коњу и Прајс пјешимце у разговору изостану и караван изгубе из очију. Ето трчи перјаник и вели да их владика чека на Његушима. Срежњевски, да би пожурио, скочи с коња те пођу пјешимце брже но јашући. Кућа је владичина „устројена по мужички“, само је већа и чистија. Посиједали су у соби и почастили се. „Sans cérémonie!“ рече им владика, па их постави до себе. Оца су му видјели на Цетињу, а овдје му живе мајка и сестра. „Мајка му је здрава, добра, проста жена, која гледа у сина као у сунце“. Свршивши доручак, пођоше даље. Срежњевски је ишао пјешимце поред владике, па су тово цијелим путем разговарали о различитим стварима већином француски. Тако стигоше до границе, гдје сви сиђоше с коња па, избацивши још по један метак и кликнувши, пођоше пјешимце. Срежњевски прича, како се уз пут и побратимио с једним перјаником и сав се ослонио на његову помоћ, без које би не једном пао. Изишавши на бољи пут, владика се попе на другога коња који је био у поводу, а досадашњег даде Срежњевском, и тако уђоше у Котор.

Сјутра дан су, у Котору, походили понова владика, па су са њим и са Чевкином шетали по обали. „Што више са њим говориш, то му се све више дивиш као човјеку и као Господару Црногораца. Говори лијепо, умно, с осјећањем, са достојанством, и у свима му се ријечима види љубав према народу, као што у понашању има лијепе црногорске искренности и простоте“.

У Котору имају двије православне цркве: Св. Николе, већа, и Св. Луке, мања. Црква коју је подигао цар Душан, преобраћена је у римску.

„Најмили смо барку, опростили се с владиком и повезали се по которском заливу. Залив је чаробан: вода је као огледало, по обалама села окружена виноградима, смоквама, гранатима, маслинкама, кипарисима, орасима, трешњама; над њима скале до небеса. Особито је прекрасно у Заливу оно мјесто, гдје се море сужава као ријека, које се зове Вериге“.

Град Нови је у положају амфитеатралном и окружен је зидинама а на вису је нова тврђава. Двије врсте даље на обали је манастир Савина, куда су ишли наши путници, надајући се наћи старе рукописе. Стаза до манастира изненађује: сва је покривена зеленилом, које се над њом саставља те је чини као тунел, а кроз које се овдје-ондје види море. Црква је усред главниога дворишта, повећа је и прекрасно сазидана из лијепога, унутра је поплочана мрамором, чиста и врло лијепо украшена. Има и друга мања, црквица и ћелије. Свуда чисто, а игуман — красан чичица.

У Новом су набавили коње па су пошли у Цавтат (Ragusa Vecchia). Путовање је трајало шест сати. У почетку су јахали поред обале, а последице у Сутрини прешли на турско земљиште. Ту су добили гардијана, с којим су сахат ишли преко „Турске“, гдје је мање насеља и рђавијега пута. Прешли су и конавовску долину. Из Цавтата су за сат чамцем стигли у Дубровник, гдје су одсјели у локанди al Varoge. Сјутра дан су побјегли одатле због нечистоће, и користили се гостопримством грађанина Будманџа, гдје су били прекрасно смјештени. Ту у дому и у кавани Sotto Pile, међу ивама и орасима у дебелу хладу повратиле душу ови путници са сјевера, које иначе уби врућина. Овдје се, у овој кавани на Пилама, скупљају Дубровчани те пију, једу и шетају. Била је тога дана и музика, а још изјутра дошао је био и владика, те су се и по трећи пут видјели. „Са свих страна на њега гледају, а када пође да се шета — сви за њим. Чули смо како један Аустројанац вели: „Како се допушта тим Црногорцима да иду по граду под оружјем“?!

СКЛАДИШТЕ ДРВА ЗА ГРАЂУ

на велико — на мало
НАРЦИСО ДЕТОНИ, ЗЕЛЕНКА (Бока Которска)
ГЕНЕРАЛНО ЗАСТУПНИК ЗА ЦРНУ ГОРУ НАЈБОЉЕГ
И НАЈЛЕПШИЈЕГ МАТЕРИЈАЛА ЗА ПОВИЈАЊЕ
КРОВОВА — „ZENITH“

Цијеник тачни, прорачун бадава.
п. п. бр. 16, 1-4-25

НОВО! НОВО!

КРОЈАЧКА РАДЊА
ЈОВАНА БУЈИШИЋА
НА ЦЕТИЊУ

Извештава поштовано Грађанство како овде тако и у унутрашњости Краљевине да је ових дана добила велику количину

Најмодернијих капута

За јесењу и зимску сезону и продаваће их по најумеренијој цени.

Такође радња се препоручује Г. Г. официрима за наруџбне официрских униформара.
бр. 40, 4-4

Објава

Јављамо поштованој публици, да ће најдаље кроз мјесец дана бити у депозиту у Подгорици и Цетињу оригиналних „Сингер“ машина сваке врсте.
Цетиње, 10. септ. 1913.

БР. 38, 5,5 КОМП. СИНГЕР ШИВАЊИХ МАШИНА
ГЛАВНИ ЗАСТУПНИК РИСТО РУНДО

П. п. бр. 1-49-50